

értéke. A DAVID BESTUÉ & MARC VIVES névvel fémjelzett csapat *Acciones en casa* (2005) című videója a legélénkebb színfolt az egész összeállításban. Fél órán keresztül figyelhetjük, hogy mivel tölti az idejét két kreatív fiatal, ha otthon marad: edényekből szökőkutat építenek, az élelmiszereket beépítik a konyhába, kihozzák Ronaldinhót a képernyőből, montázst ragasztanak az ablaküvegre, áthaladnak a nappalin anélkül, hogy a lábuk a földet érné, flakonokkal koncertet rendeznek, stb. A humor mellett lassan megjelennek a bezártságból származó nyomasztó elemek, az értelmetlen pótcselekvések, a szexuális és szociális frusztrációk, a kiúttalanság, a 21. századi élet kritikája. Külön érdekessé teszi a videót, hogy mindezt úgy éri el, hogy nincs benne semmiféle manír: a kivitelezés teljesen amatőr, a szereplőkön végig érződik, hogy kamerázzák őket, ez képez erős kontrasztot a hihetetlenül innovatív ötletek folyamával. A *Nomadic Glimpses* (2004), SIGISMOND DE VAJAY alkotása ismét a képzőművészet felé mozdul el. Három egymás alatti képernyőn a globális kultúra ismert filmalkotásainak (*Indiana Jones, Vadászat a Vörös Októberre, A függetlenség napja, Mad Max, Híd a Kwai folyó felett, A kém, aki szeretett, Ryan közlegény megmentése*, stb.) képsorai váltakoznak vezérmotívumként a távcsövet, a megfigyelőt és a megfigyeltet meghatározva. A finom ritmusba összekomponált idézetek műfaj- és befogadás-esztétikai reflexióvá teljeseznek ki. KOROKNAI ZSOLT *Ne T loverje* (2007), meglehetősen absztrakt, erősen a vizuális asszociációkra építő mű. Fekete háttér előtt egyre nagyobbra növő narancssárga alak táncol. A kép tetejéről fehér, digitális adatsorok hullnak lefelé, és lassan – tizenkét perc alatt – megtöltik a képet. A figura az információ társadalom töredékein egyensúlyozó mozgása és a monoton zene együttese egyfajta meditációs állapotot eredményez. GULI SILBERSTEIN elsőpró erejű installációja a *Re: Commandments*. Dübörgő techno zenére Biblia-filmek és a közéleti háborús híradások párhuzamba szerkesztett, eltorzított, bántóan élénk színű képsorait láthatjuk. Folyamatosan bombák robbannak, és Isten villámai csapnak az emberekbe, politikusok nyilatkoznak és próféták nyilatkoznak ki, katonai menetelés és vallási révület helyettesítődnek be egymással. ROSEMARY BERRIOS *Desfloracionja* (2001) költői szépségű alkotás, a női szexualitást az egész fesztivál anyagából kiemelkedő finomsággal megjelenítő, autentikus mexikói hangulatot sugárzó mű, képbe foglalt vers. A rendezvény célja, hogy bevezesse a hazai közönséget a videóművészet világába: igazi crosstalkként, katalizátorként kíván működni, fenn akarja tartani a *veszélyes kommunikációt*, és erre ez a művészeti forma az egyik legmegfelelőbb eszköz.

Pelesék Dóra

Megtisztulás-kísérletek

Vincze Ottó: Tiszta képet látok

➔ Óbudai Társaskör Galéria, Budapest

➔ 2008 május 28 – június 22.

A szentendrei kötődésű, a város szellemi hagyományát magáénak érző VINCZE OTTÓ neve sokak számára mindmáig szorosan összefonódik a szentendrei festészet letisztult, konstruktív irányvonalával. S bár ezt a pályakezdő korszakát már rég maga mögött hagyta, kétségtelen, hogy az 1984 óta folyamatosan kiállító képzőművész azon alkotók egyike, akik számára a hagyomány inkább termékeny és hálás kiindulópont, semmint bénító, szigorú kényszerítő erő: szinte valamennyi munkájában fellelhetőek az ilyen irányú hatások emléknymoi, jelei.

A pályáján radikális fordulatként számon tartott 1994-es esztendő, a Szentendrei Művésztelepi Galériában kiállított¹ munkák újszerűsége; a szikár, geometrikus, síkbeli kompozíciókat felváltó térbeli művek, installációk, tárgyegyüttesek aszimmetriája és játékosága azonban csak látszólag áll távol korai, kétdimenziós táblaképeinek és grafikáinak világától. Bár a fordulat sík és tér viszonylatában valóban radikálisnak tetszik, a változás mégis inkább egyfajta finom átmenet, semmint végérvényes lezárás vagy szakítás.

A stabilitás és szimmetria helyébe lépő szabálytalanság ellenére az 1998-as *Séma* kiállítás² klasszikus szabásminták ihlette munkáiban is megmarad a vonal, a forma, azaz a sematizálás. Vincze installációi – paradox módon – annak ellenére, hogy háromdimenziós tárgyak éppen a szabásminták sík természete miatt nem szakadhatnak el vonal-jellegüktől. Mivel eredeti funkciójuk nem más, mint az egyszerűsítés, a szabásmintákra épülő, azokhoz kapcsolódó installációk *térben* őrzik meg síkbeli lényegüket.

1 *Vincze Ottó kiállítása*. Szentendrei Művésztelepi Galéria, Szentendre, 1994. jún. 10 – júl. 10. (Id.: Bencsik Barnabás: *Vincze Ottó művészete*. Balkon, 1994/8,9., 26.)

2 *Séma*. Óbudai Társaskör Galéria, Budapest, 1998. márc. 10 – ápr. 5. (Id.: Merhán Orsolya: *Séma*. Balkon, 1998/5., 17-18.)

Vincze Ottó

Bóviz, tiszta, 2008 ■ fotó: Rosta József

Vincze Ottó

Hordozható csillagkép, 1997, részlet, (KONCEPT KONCEPCIÓ, szemelvények. Vasarely Múzeum, Budapest, 2008. február 28 – június 1.)

A 1990-es évek vége óta Vincze Ottó folyamatosan kísérletezik: számos műfajban alkot, szüntelenül kitérít és átírja saját művészi világának körvonalait. Legújabb, az Óbudai Társaskör Galériában, *Tiszta képet látok* címmel megrendezett kiállításán szereplő három műve – 1999 és 2004 között készült alkotásaihoz hasonlóan – installált munka. A (videó)installáció, s egyáltalán a videó mint műfaj sem tekinthető előzmény nélkülinek a pályáján: a művészt 2005 óta foglalkoztatja a videó mint médium, mint közvetítőfelület, és mint a korábbi szabásmintákban is oly annyira fontos szerepet játszó játszó mozzanat, az ismétlés egyik lehetséges terepe.

Az óbudai kiállítás egyik alapvető szervezőelve tehát az *ismétlés*, a megtisztításra, a megtisztulásra irányuló kézmozdulatok; az újra és újra megtörténő, és így hétköznapiságukban is rituálisnak ható cselekvéssorok öntudatlan periodicitása, illetve az ez által implikált végtelenség-érzet felkeltésének szándéka.

A tárlat címadó darabja, a 2006-ban készült, öt perces *Tiszta képet látok* nem más, mint egy, a végtelenségig ismétlődő mozdulatsor néma dokumentációja. A TV képernyőjén megjelenő koszos ablaküveg kamera felőli oldalán – akárha egy poros autóra firkált feliratot látnánk – ujjal a piszkos felületre írt tükörírású szöveg – „TISZTA KÉPET LÁTOK” – olvasható, amely az üveg túloldalán folyó, intenzív ablaktisztító tevékenység hiábavalósága miatt válik végtelenül ironikusá. A TV képernyője előtt kb. 1 méterre befüggesztett, tökéletesen tiszta üveglapon a „TISZTA KÉPET LÁTOK” felirat vehető ki, amely azonban – a TV képernyő szövegének inverzeként –, egy porszívó porzsákjából nyert koszból állt össze.

A plasztikus kosz-felirat így szintén kép és szöveg (ön)ellentmondására, látszat és valóság, üzenet és valódi tartalom, megtévesztés és tévút kettősségére reflektál. A videofilmen folyó rutinos törölmozdulatok a tisztaságot mint tényt állító szöveg érvénytelenítésére irányulnak, ám minden egyes megszüntető mozdulat hiábavaló: a koszos üvegen található egyedüli, éterien tiszta tér, az elpusztíthatatlan tükörírás-felirat, illetve a vele szemben függő, tiszta üveglapra rótt E/2 személyű kosz-üzenet által beszennyezett, kihalított, kitöltött tér örök elválasztottságban létezhetnek csupán.

A koszos, homályos ablaküveg mögött a tisztítandó képernyőre beszálló fehér nyárfapihék a *Hordozható csillagkép*, 1997 éjszakai égboltjának végtelenségét idézik, s ez egyúttal felerősíti, kihangsúlyozza az ablaktisztítás – a szabás-varráshoz hasonlóan – profán, mechanikus és rutinszerű háztartási munka és a világban jelen lévő transzcendencia kettősségét.

Profán és spirituális, hétköznapi és az érzékelhető világon túli ellentéte a többi kiállított munkán is megjelenik. Az *Emelj! Osztok*, 2008 című videón látható cselekvő kezek – egy roma jósnő vet éppen kártyát – a *Tiszta képet látok* ablaktisztítást végző kezeihez hasonlatosak.

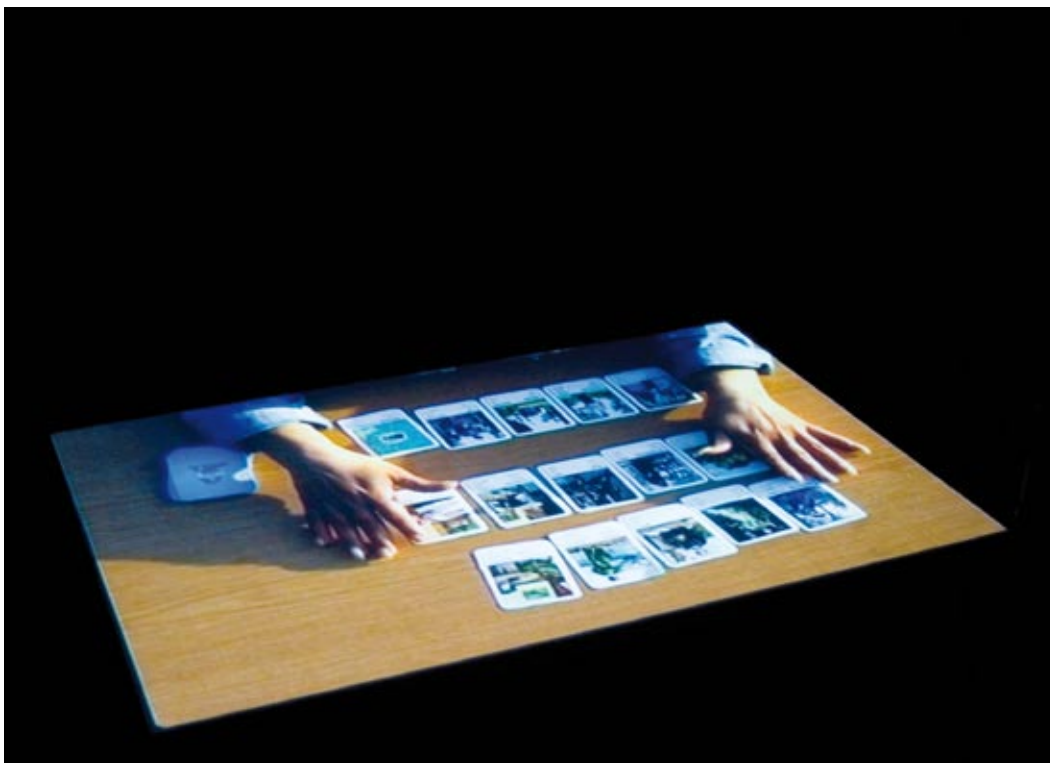
Vincze Ottó

Tiszta képet látok, 2006

fotók: Deim Péter

Vincze Ottó
Bóvíz, tiszta, 2008 ■ fotók: Csató Máté

Vincze Ottó
Emelj! Osztok, 2008 ■ fotó: Rosta József

A mezőn felállított ideiglenes jósdá bensőséges hangulata, valamint a bemutatás módja, az egyszerű faasztalra vetített film az ellesett pillanat banalitását és természetességét erősítik. A háttérben hallható madáracsicscsergés és tücsökciripelés, a jósnő nyelvhasználatának – tájszólásának és kifejezésmódjának – bája azonban nem feledheti, hogy a jóslás, amelynek részeseivé válunk, mégiscsak egy, a természetfeletti kifürkészésére irányuló aktus. A kezek itt tehát nem csupán a kártyák keverését és osztását, hanem sokkal inkább azok „kiterítését” végzik, s rajtuk keresztül spirituális tartalmak közvetítésére, a jövő megismerésre, felfedezésére szolgálnak.

A kéz-metáforika, amely Vincze Ottó korábbi műveinek is visszatérő eleme, leghangsúlyosabban a kiállítás harmadik darabjában, a *Bóvíz tiszta*, 2008 című videóinstallációban van jelen. A folyóvízbe mártott tenyereken a – már a művész 2006-os, *Szájból szájra* című kétcsatornás videójában is „médiumpént” használt³ – betűtészta-ból kirakott MOSSA MEG VÍZBEN felirat látható.

Az Ószövetségből idézett, a bűnbánatot kiegészítő kötelező cselekvésként javasolt, a rituális megtisztulást jelképező betűtészta-szöveg a bezáródó-kinyíló tenyerekkel együtt merül el újra és újra az áramló vízbe. Az ismétlődő mozdulatsor következtében a szöveg egyre töredékesebben van jelen, mígnem egészen elmosódik. A vízbe merülő, immár csupasz és tiszta tenyerekbe azonban – a folyamatot ismétlendő – újabb és újabb betűfolyamot sodor a víz. A spontán, értelmetlen betűfolyam, a betűhalászás és betűelengedés metódusa a le-föl mozgó kezek által végtelenítődik.

A *Bóvíz tiszta* a bűnbánat és megtisztulás bibliai reflexiója ellenére többretegű mű: habár a kezek munkájához kapcsolódó transzcendens feloldozási-szándék

a művész 2004-es *Faragott kép* című, a szakrális gesztust tevő kezét megjelenítő installációjára⁴ reflektál, nem szabad figyelmen kívül hagynunk a tényt, hogy míg a *Faragott képen* – csakúgy, mint Vincze Ottó korábbi munkáiban – a kéz maga a jel, addig a *Bóvíz tiszta* esetében a szó a betűtészta médiumán keresztül már elválik a kéztől, láthatóvá, megfoghatóvá lesz. A jel itt nemcsak jelöl, hanem üzenete egyszersmind le is íródik: még ha a betűtészta profán matériáján keresztül történik is a közvetítés, de a jelentés végül leválik a jelölőről, és konkrétá válik. Mindezekkel együtt a szó a maga konkrétságában is elenyészik: a jelentés végső soron megfoghatatlan, rögzíthetetlen, véletlenszerű és mulékony entitás, akár a víz által elmosott betűtészta. Azonban az ember alkotta jelek pillanatnyiségének, időlegességének keserű metafizikus tapasztalata az embert körülvevő természeti erők végtelenségével szemben Vincze Ottó munkáiban finom iróniával és játékosággal párosul, hiszen a spirituális, vallásos utalás mellett mindvégig jelen van a profán jelentéssík is. A MOSSA MEG VÍZBEN felirat például egyúttal látens módon reflektál a ruhákba varrt mosási útmutatók mindenki által jól ismert, egyszerűsített nyelvezetére is.

A megtisztítás, a megtisztulás szándéka, s az erre irányuló emberi cselekvés kilátástalansága – végtelenített eredménytelensége – teszi Vincze Ottó munkáit többretegűvé és filozofikusává. A címek is a hiábavalóság fájoan ironikus retorikájával egészítik ki a műveket, verbálisan közvetítik a tisztulás iránti igény és a megtisztulás lehetetlenségében rejlő paradoxont. Szöveg és kép elválaszthatatlan egységet alkot: a profán és a spirituális olvasat ütköztetése, az empirikus megismerés és a *soha-fel-nem-tárolás* metafizikus kettőssége pedig létrehozza a művész korábbi munkáit is meghatározó elemi feszültséget.

³ A munka Szentendrén megrendezett VIII. Nemzetközi Performance és Nehéz Zenel Fesztiválhoz kapcsolódó installációs kiállításon volt látható: *Kód*. MűvészetMalom, 2006. aug. 25 – okt. 1.

⁴ *Faragott kép*. Művészetek Háza, Pécs, 2004. ápr. 16 – máj. 3. (Id.: Nagy Barbara: *Rendbe függesztett metafizika*. Balkon, 2004/5., 19-20.)